

A CSAPATSZINTŰ HADTÁPGAZDÁLKODÁS VEZETÉSÉNEK GYAKORLATI KÉRDÉSEI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ÖNÁLLÓ KISALEGYSÉGEKRE

*Horváth Tibor*¹

Bevezetőben a 11. Duna légvédelmi rakétadandár felépítését és sajátosságait szeretném ismertetni.

A dandár 18 alárendelt osztállyal rendelkezik, melyből 11 folytat önálló gazdálkodást. Az önálló gazdálkodást folytató hadtápok közül három egységszintű, 8 pedig alegységszintű szervezettel működik.

A nem gazdálkodó alegységek közül 6 dandáron belüli, 1 dandáron kívüli utalásban kerül ellátásra. A dandárhoz két külső szervezet van ellátásilag utalva.

A dandárhadtáp rendszeresített létszáma 331 fő, ebből 34 fő tiszt, 60 fő tiszthelyettes, 27 fő hka., 37 fő tisztos, 173 fő honvéd. A dandárhadtáp rendszeresített létszáma az ellátandó 4800 főhöz viszonyítva 7,0 %.

Az osztályok személyi állománya átlagban mintegy 200 fő, ennek ellátását, kiszolgálását kell megoldania a hadtáp szakállománynak, mely igen szűk keresztmetszetű. Az osztály hadtápszolgálat áll 1 fő anyagi-technikai tisztből, 3 fő szolgálatiág-vezetőből, amely tiszthelyettesi beosztás, 1 fő hadtáp raktárkezelőből (amely sorállományú beosztás), és ellátószakaszparancsnokból.

Fontos momentum még, hogy ezen osztályok távoli helyőrségnek minősülnek, ami a későbbiekben taglalt ellátási, gazdálkodási problémákhoz vezetnek.

Az osztályok önálló gazdálkodást folytatnak, a dandártörzs segítségnyújtó és ellenőrző tevékenysége mellett. Így a gazdálkodás vezetése te-

¹ Horváth Tibor őrnagy, az MH 11. Duna légvédelmi dandár hadtápfőnöke

rén is **segítségnyújtásról és ellenőrzésről** beszélhetünk. Alapvetően nincsenek megkötések, korlátozások (természetesen a szabályzókon kívül) - az osztály szolgálatiág-vezető részére a gazdálkodás végrehajtása terén. Végeredményben a gazdálkodás vezetésének irányító tevékenysége akkor csúcsosodik ki az osztályok felé, ha ott gond, probléma merül fel, például nagymérvű túllépés, megtakarítás, hiányok vagy nem megfelelő gazdálkodási tevékenység esetében.

A dandár szintű gazdálkodás és vezetés problémáit pontokba tömörítve szeretném ismertetni:

1./ Legelső probléma, mely a gazdálkodás vezetésének kérdését érinti, a személyi állomány felkészültsége, a szolgálatiág-vezetők végzettsége.

Ezt azért hangsúlyozom ki, mert a dandárnál a szolgálatiág-vezetők tiszthelyettesek, holott feladatukat, beosztásukat, a velük szemben támasztott követelményeket tekintve tisztí - főiskola végzettségnek megfelelő - szinten kell végezniük. Semmivel sincs kisebb feladata, felelőssége egy egység vagy magasabbegység szolgálatiág-főnököknek, mint a dandár alárendelt osztályok szolgálatiág-vezetőinek. Mivel az osztályoknál egyszemélyes szolgálatokról beszélhetünk, nincs a szolgálatiág-vezetőnek beosztott állománya, aki munkáját segítené, távollétében helyettesítené. Így azokat a feladatokat amit egy más egységnél több ember végez (szolgálatiág-főnök, beszerző, legénységiátkeзде-vezető, tisztíátkeзде-vezető, raktárvezető) az alegységeknél egy tiszthelyettes szolgálatiág-vezetőnek egyedül kell végrehajtania.

2./ Gazdálkodást befolyásoló tényező még, főleg az élelmezési szolgálatnál az osztályok települése. Mivel távoli helyőrségekről van szó, az élelmezési szolgálattal kapcsolatban álló szállítók - a távolság miatt - ritkán szállítanak ki élelmiszert. Ez ellátási problémákhoz vezethet főleg hús-, húskészítmények, tej-tejtermékek és zöldségek beszerzésénél. A gazdálkodást ez úgy érinti, hogy a szállítók magasabb áron számláznak, hivatkozva a távolságra és szállítási költséget is az alakulattal térítetik meg. Sajnos a szolgálatiág-vezetőre testált piacutató tevékenység ezeknél az alakulatoknál nem tud megvalósulni, hiszen korzetukben nincs vagy csak néhány szállító vállalat található, amely a távolság miatt monopolhelyzetben van és versenyeztetése lehetetlen. Ezért az osztályok

kénytelenek magasabb értéken beszerezni az élelmiszert, ami a gazdálkodást, a jó szintű ellátást nagymértékben hátráltatja.

3./ **Gazdálkodás, ellátás javítását, bővítését elősegítő tényező a saját bevételi források kiaknázása.** Sajnos az új piaci viszonyok, az új jogszabályok nem kedveztek az élelmezési szolgálat két fő bevételi forrásának, *az ifjúsági büféknek és a kisegítő gazdaságoknak.* Mint tudjuk az első teljes megszüntetésre került és dandárparancsnoki vállalkozásban nem üzemeltetnek büfét.

A kisegítő gazdaságok nagyrésze is felszámolásra került. Jelenleg a dandárnál már csak három kisegítő gazdaság üzemel.

Az ifjúsági büfék megszüntetése igen érzékenyen érintette az osztályokat, nem csak azért, mert bevételtől estek el, hanem mert az ellátás csökkenéséhez is vezetett. Ugyanis az osztályok zártsága nem tette lehetővé, hogy külső vállalkozó laktanyai vegyesboltot üzemeltessen, ezért az állomány kávéval, édesipari termékkel és udítóval történő ellátása szinte teljesen megszűnt. Ezért új bevételi források után kellett nézni. **A dandárnál két új bevételi forrás van jelenleg:** az egyiket az ételhulladék-értékesítésből, a másikat pedig külső vállalatok által telepített udító automatókból befolyt pénz képezi.

4./ **Beszélnünk kell még a gazdálkodás szabályozottságáról.** Sajnos az új piaci viszonyokra, változásokra nem történt megfelelő reagálás előjárói szinten. Ez legfőképp az élelmezési szolgálatnál csapódik le. A szolgálat még mindig a régi HTP/11-el (CSHSZ VI.rész) dolgozik, kiegészítő intézkedésekkel bővítve.

Azonban ezek az intézkedések nem elégségesek, csak kiegészítő jellegűek, alapvető változtatás nem történt. Még mindig a régi meghatározott keretek között dolgozik a szolgálat, leszabályozott elszámoló árakkal, amely már nem tudja követni a piac ingadozásait, a sokszori árváltozásokat. Megadott %-os felhasználásokat kell produkálni az élelmezési szolgálat vezetőnek havonta úgy, hogy a legutóbbi normamódosítás nem biztosította a megfelelő reálértékeket.

A kiadott módosító intézkedések nincsenek összefoglalva, nehéz összegyűjteni őket és így nyomonkövetni a változásokat, az új feladatokat.

Sok intézkedést, ami az élelmezési szolgálatra is vonatkozik más szakági főnökök adnak ki, az élelmezési szolgálat főnökség pedig nem reagál rá, így a végrehajtó tagozat csak a Honvédségi Közlönyből tud információt szerezni az adott feladatok végrehajtása érdekében(pl.: a kiegészítő gazdasággal kapcsolatban a MH EUSZF 21/1993.sz.intézkedése a saját vágás felhasználásának szabályairól).

A számviteli - ÁFA törvénnyel kapcsolatban is sok nyitott, kidolgozatlan kérdés maradt. Például nem került kiadásra a *Felvásárlási jegyekkel* kapcsolatban utasítás, kitöltési, alkalmazási előírások. Sok helyen nem is tudják, hogy van ilyen, pedig az ÁFA törvény 53; 55. §-a előírja. Ahol ismerik, ott a kitöltésével, alkalmazásával vannak problémák. Ezért minél előbb szükség lenne a két törvénnyel kapcsolatos utasítások és intézkedések kiadására, hiszen a számviteli törvény alapján az élelmezési szolgálatnál az élelmiszer is selejtezhető, mert a törvény alapján tárgyi eszközöket és készleteket lehet selejtezni, és a készletek fogalmába az élelmiszer is beletartozik, de azt, hogy hogyan és milyen keretek között hajthatják végre az élelmezési szolgálatok, az még nincs leszabályozva.

5./ Azonban bármennyire is fontos a szabályozás, a gazdálkodás kereteit a **pénzügyi lehetőségek adják meg**, és itt is az első problémát egy szabályozó okozza. Mint tudjuk, a piaci átalakulás magával hozta a magánszféra kialakulását; ami kibővítette az olcsóbb beszerzési formákat. Ezt sokszor mégsem tudjuk kihasználni, mert a vállalkozók csak készpénzt fogadnak el. Ez ott okoz problémát, hogy készpénzes vásárlást a parancsnok 100.000 Ft-ig engedélyezhet, a pénzügyi szolgálat pedig csak 20.000 Ft-ig fogad el számlát, amely a mai viszonyok között már olyan minimális összeg - akár a 100.000 Ft - hogy nem jöhet létre a beszerzés.

Behatárolja a beszerzési lehetőségeket az is - főleg a téli tárolás szempontjából - hogy a jóváhagyott költségvetési keretet havonta adják le az alakulatoknak, így olcsóbb beszerzési lehetőség esetén sem biztos, hogy a kapott pénzügyösszeget az végre lehet hajtani, hiszen alakulat összesenben már más szolgálati ág felhasználja a hadtáp pénzügyösszegeit is.

A havi pénzellátmány általában annyira kevés, hogy gyakran nem elég az élelmezési számlák kiegyenlítésére szinte egész hónapban. Sok szállító már azon gondolkodott, hogy felbontja a szállítási szerződést az

alakulatokkal, fizetéseketelenségre hivatkozva. Hogy ez nem következett be, az jelenleg még a jó kapcsolatoknak köszönhető.

További pénzügyi probléma, hogy az előjáró az 1994. évi költségvetési keretigénylés alapján nem biztosította a jóváhagyott költségvetési keretében az élelmezési szolgálat egyéb anyagaira a minimális összeget sem. A kapott összeg csak az anyagjárandóság és állattáp pénzilletményre lesz elég, az élelmezési felszerelések beszerzésére ebben az évben már nem áll rendelkezésre pénzösszeg - a jelen helyzetet tekintve.